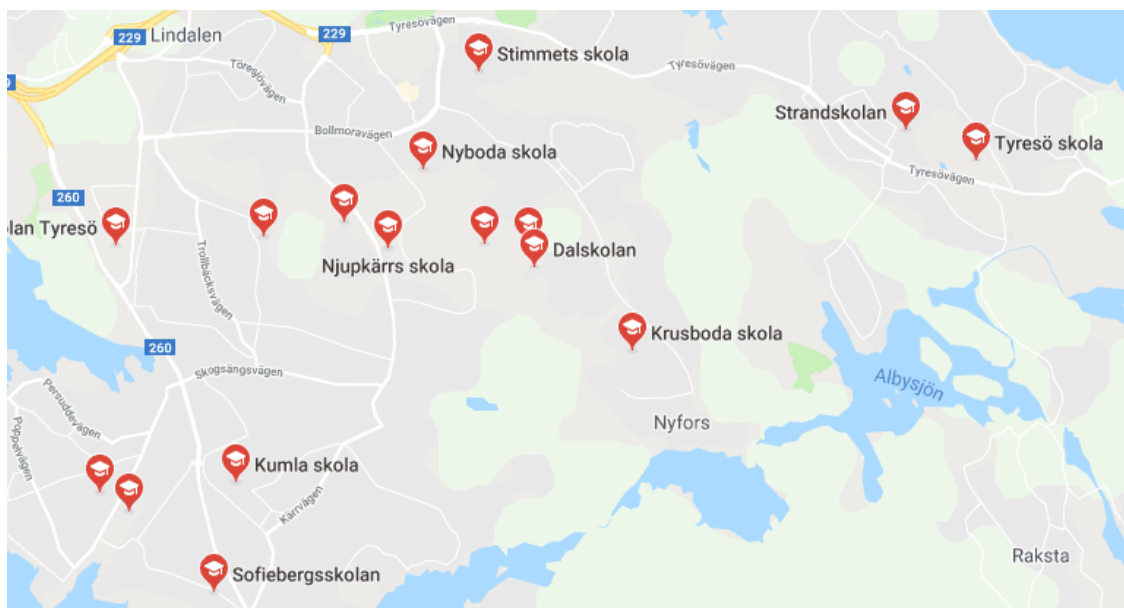


# Plan för det övergripande arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkningar

## Grundskolan Tyresö

<b>Beslutsdatum</b>	2023-11-01	<b>Dokumenttyp</b>	
<b>Beslutad av</b>	Barn- och utbildningsförvaltningen	<b>Dokumentägare</b>	Barn- och utbildningsförvaltningen
<b>Diarienummer</b>		<b>Giltighetstid</b>	Tills vidare



## Innehållsförteckning

<b>1</b>	<b>Inledning.....</b>	<b>4</b>
<b>2</b>	<b>Kommungemensamt och systematiskt arbete.....</b>	<b>4</b>
2.1	Skolans plan.....	4
2.2	Arbetslagets utvärdering.....	4
2.3	Arbetslagets utvärdering.....	5
2.4	Organisation.....	5
<b>3</b>	<b>Presentation av skolan .....</b>	<b>5</b>
<b>4</b>	<b>Skolans vision .....</b>	<b>6</b>
<b>5</b>	<b>Lagar och förordningar .....</b>	<b>6</b>
5.1	Diskrimineringslagen.....	6
5.2	Skollagen.....	6
5.3	Läroplanerna .....	6
5.4	Skolans värdegrund och uppdrag.....	7
5.5	Barnkonventionen .....	7
<b>6</b>	<b>Begrepp och definitioner .....</b>	<b>8</b>
<b>7</b>	<b>Ansvarsområden .....</b>	<b>9</b>
<b>8</b>	<b>Delaktighet, förankring och information .....</b>	<b>11</b>
<b>9</b>	<b>Kartläggningsmetoder .....</b>	<b>12</b>
<b>10</b>	<b>Strukturer för anmälan av kränkande behandling .....</b>	<b>14</b>
<b>11</b>	<b>Hedersrelaterat våld och förtryck .....</b>	<b>16</b>
11.1	Rutiner vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck .....	17
11.2	Viktiga telefonnummer .....	17
<b>12</b>	<b>När gäller utbildningsanordnarens skyldighet? .....</b>	<b>17</b>
<b>13</b>	<b>Utvärdering av läsårets plan .....</b>	<b>18</b>
<b>14</b>	<b>Årets främjande aktiviteter .....</b>	<b>18</b>
<b>15</b>	<b>Övergripande.....</b>	<b>18</b>

16	Kontaktuppgifter till personer som elever eller vårdnadshavare kan vända sig till	<b>19</b>
17	Anmälningsskyldighet .....	<b>19</b>
18	Stöd och hjälpinstanser .....	<b>20</b>
19	<b>Bilaga 1. Diskrimineringsgrunderna.....</b>	<b>20</b>
19.1	Diskrimineringsgrunderna utan exempel.....	20
19.2	Diskrimineringsgrunderna med exempel.....	21

## 1 Inledning

Skolväsendet i Sverige ska vila på demokratins grunder. En av demokratins pelare är tanken om alla människors lika värde. Detta värde ska finnas synligt i all vår verksamhet i och utanför klassrummet, det ska genomsyra vår organisation, våra strukturer och vårt bemötande.

I skolans uppdrag ligger att ha tydliga rutiner vid akuta händelser där individer utsätts, men vi behöver också arbeta främjande och förebyggande för att skapa trygga miljöer för alla våra elever oberoende av deras kön, sexuell läggning, religion eller annan trosuppfattning, ålder, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet eller funktionsnedsättning.

I Tyresö kommun har varje skola olika dokument och mallar som rör arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Det ena, som du läser nu, är *Skolans plan*, det andra är *Arbetslagets utvärdering* som är en översikt och utvärdering över årets främjande och förebyggande arbete, samt dokument för det *kontinuerligt förebyggande och främjande arbetet*.

Tyresö kommun har även en [gemensam hemsida](#) för likabehandlingsarbetet. Syftet med hemsidan är att den ska fungera som en verktygslåda där rektorer och skolpersonal kan hitta information om allt som rör skolornas likabehandlingsarbete. På hemsidan kan man även hitta konkreta förslag på hur skolor kan arbeta med värdegrundsuppdraget, hur lagstiftningen ser ut och hur man kan arbeta främjande och förebyggande mot kränkande behandling, trakasserier och diskriminering. Genom en gemensam hemsida är det även lättare att skapa likvärdighet för kommunens skolor.

## 2 Kommungemensamt och systematiskt arbete

### 2.1 Skolans plan

Här hittar du lagar, definitioner och begrepp, ansvarsfördelning och vilka kartläggningsmetoder som används. Här finns även de rutiner och strukturer som styr skolans arbete mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling samt skolans främjande aktiviteter. De främjande aktiviteterna konkretiseras på arbetslagsnivå. Här finns information om var vårdnadshavare kan vända sig om de misstänker att egna eller andras barn utsätts för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling på skolan.

### 2.2 Arbetslagets utvärdering

Arbetslagets utvärdering är ett utvärderingsdokument som rör det förebyggande och det främjande arbetet. I Arbetslagets utvärdering planeras

även nästkommande års förebyggande arbete som utgår ifrån vad vårens kartläggning visade. Varje arbetslag genomför kartläggningar som fångar elevernas åsikter och upplevelser kring situationen i skolan. Syftet med kartläggningarna är att synliggöra var och när det kan finnas risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling i verksamheten. Resultaten av kartläggningarna utgör sedan en grund för samtal och diskussioner kring vilka åtgärder som bör göras för att skapa en tryggare miljö för alla elever. Såväl elever som lärare är delaktiga i att ta fram förebyggande åtgärder. Både de förebyggande och de främjande aktiviteterna (som finns i *Skolans plan*) följs upp och utvärderas på arbetslagsnivå.

### **2.3 Arbetslagets utvärdering**

Arbetslagets utvärdering är ett utvärderingsdokument som rör det förebyggande och det främjande arbetet. I Arbetslagets utvärdering planeras även nästkommande års förebyggande arbete som utgår ifrån vad vårens kartläggning visade. Varje arbetslag genomför kartläggningar som fångar elevernas åsikter och upplevelser kring situationen i skolan. Syftet med kartläggningarna är att synliggöra var och när det kan finnas risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling i verksamheten. Resultaten av kartläggningarna utgör sedan en grund för samtal och diskussioner kring vilka åtgärder som bör göras för att skapa en tryggare miljö för alla elever. Såväl elever som lärare är delaktiga i att ta fram förebyggande åtgärder. Både de förebyggande och de främjande aktiviteterna (som finns i *Skolans plan*) följs upp och utvärderas på arbetslagsnivå.

### **2.4 Organisation**

*Arbetslagsnivå:* Varje arbetslag har minst en likabehandlingsansvarig som ansvarar för de arbetslagsmöten där åtgärderna följs upp och utvärderas. Arbetslagets likabehandlingsansvariga sitter i skolans Likabehandlingsgrupp.

*Övergripande nivå.* Skolan har även en likabehandlingsgrupp som består av representanter från varje arbetslag, kurator, skolsköterska, specialpedagog, rektor samt om det finns andra med specialkompetens inom området. Det finns ett årshjul som strukturerar skolans strategiska arbete mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

## **3 Presentation av skolan**

Avsnittet skrivs av respektive skola och finns att läsa i skolans lokala plan för det övergripande arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkningar.

## 4 Skolans vision

Avsnittet skrivs av respektive skola och finns att läsa i skolans lokala plan för det övergripande arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkningar.

## 5 Lagar och förordningar

Arbetet mot diskriminering och trakasserier regleras i diskrimineringslagen (2008:567/2016:828) medan arbetet mot kränkande behandling regleras i skollagen (2010:800). Båda kräver att det ska finnas ett strategiskt och långsiktigt arbete i verksamheterna.

### 5.1 Diskrimineringslagen

#### 3 kap. Aktiva åtgärder

1 § Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

3 § Arbetet med aktiva åtgärder ska genomföras fortlöpande

18 § Utbildningsanordnare ska ha riktlinjer och rutiner för verksamheten i syfte att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier.)

### 5.2 Skollagen

#### 6 kap. Åtgärder mot kränkande behandling

6 § Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

8 § Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. ... En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

### 5.3 Läroplanerna

Lgr22 och Lgrsär22 lyfter frågor kring diskriminering, trakasserier och kränkande behandling i såväl Skolans värdegrund och uppdrag som i kursplanerna.

#### **5.4 Skolans värdegrund och uppdrag**

Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande. Undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell.

Skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.

#### **Förståelse och medmännisklighet**

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. (Lgr 22, Lgrsär 22.)

#### **5.5 Barnkonventionen**

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barnets rättigheter svensk lag. Det innebär ett förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn. En inkorporering av barnkonventionen bidrar till att synliggöra barnets rättigheter. Det är ett sätt att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet. Du hittar lagen i sin helhet på [Regeringskansliets hemsida](#).

## 6 Begrepp och definitioner

### Kränkande behandling

Kränkande behandling är ett beteende som utan att ha samband med någon diskrimineringsgrund kränker ett barns eller en elevs värdighet.

### Mobbning

Mobbning är när ett barn eller elev är utsatt för upprepade negativa handlingar och där det hos den/de som utsätter finns ett syfte att tillfoga den andra skada eller obehag. Det ska dessutom finnas en skillnad i styrkeförhållande mellan den/de som utsätter och den som utsätts för att beteendet ska kallas mobbning enligt Olweus klassiska definition.

### Trakasserier

Trakasserier är ett beteende som kränker någons värdighet och som har samband till en eller flera av diskrimineringsgrunderna.

### Sexuella trakasserier

Sexuella trakasserier är ett uppträdande av sexuell art som kränker någons värdighet. Sexuella trakasserier kan handla om ovälkomna beröringar, tafsningar, skämt, förslag eller bilder som är sexuellt anspelade och som upplevs som kränkande för personen. Sexuella trakasserier kan även handla om en sexuell jargong.

Kränkningar och trakasserier kan äga rum i den fysiska verkligheten eller på sociala medier. De kan vara fysiska (knuffar och slag), verbala (skällsord), textburna (klotter) eller sociala (utfrysning och ryktesspridning)

### Diskriminering

Det finns två former av diskriminering: *Direkt* och *indirekt* diskriminering. *Direkt diskriminering* innebär att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, samt att missgynnandet har att göra med någon av de sju diskrimineringsgrunderna. (kön, könsidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder) För en beskrivning av diskrimineringsgrunderna samt sexuella trakasserier, se bilaga 1.

*Indirekt diskriminering*: att någon missgynnas genom en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att missgynna personer med ett visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, viss funktionsnedsättning, viss sexuell läggning eller viss ålder.



Detta gäller såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfarings sättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet.

Eftersom diskriminering handlar om missgynnande förutsätter det någon form av makt hos den som utför diskrimineringen. I skolan är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering. Elever kan inte diskriminera varandra i juridisk bemärkelse.

### **Tillsägelser**

Rektor eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra elevernas trygghet och studiero eller för att komma tillrätta med en elevs ordningsstörande beteende. För att komma till Skolverkets sida om ordningsfrågor, trygghet och studiero [tryck här](#)

### **Repressalier**

Huvudmannen eller skolans personal får inte utsätta en elev för repressalier på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har påtalat brister eller anmält skolan för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

## **7 Ansvarsområden**

### **Rektor ansvarar för:**

- att varje enskild verksamhet arbetar målinriktat för att motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling
- att *Skolans plan* upprättas och utvärderas varje år
- att vårdnadshavare informeras om *Skolans plan*
- att all personal är informerad om *Skolans plan* och de rutiner som ingår i den samt arbetar efter den
- att *Arbetslagets utvärdering* upprättas
- att förebyggande åtgärder och främjande aktiviteter kontinuerligt följs upp och utvärderas
- att det finns en organisation på skolan som främjar arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling
- att skolan, när den får kännedom om att diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling förekommer, ser till att utredning görs och åtgärder vidtas
- att huvudman informeras om ärenden som rör diskriminering, trakasserier och kränkande behandling
- att kontakta andra myndigheter vid behov

**Likabehandlingsgruppen (övergripande) möts kontinuerligt och ansvarar för:**

- att utvärdera *Skolans plan*, se till att ny *Skolans plan* upprättas i juni samt att den implementeras vid skolstart i augusti varje år.
- att inför den nya *Skolans plan* diskutera arbetslagens arbete med de främjande aktiviteterna
- att sammanställa skolans kränkingsrapporter en gång per månad med syftet att få syn på mönster
- att lyfta resultat från kartläggningar som genomförs på skolan och som har relevans för frågor som rör trakasserier, kränkningar, trygghet t.ex. hälsosamtal.
- att lyfta övergripande kartläggningar som t.ex. Brukarenkäten och Skolenkäten (Skolinspektionen) och se till att resultaten diskuteras
- att följa upp och stödja arbetslagens arbete i det kontinuerliga arbetet

**Arbetslaget ansvarar för:**

- att genomföra kartläggningar där samtliga diskrimineringsgrunder, sexuella trakasserier samt kränkande behandling ingår
- att personal analyserar och diskuterar resultaten av kartläggningarna med syfte att få fram aktiva åtgärder mot de risker och brister som framkommer
- att elever diskuterar resultaten av kartläggningarna med syfte att få fram aktiva åtgärder mot de risker och brister som framkommer
- att förebyggande åtgärder skrivs ned i *Arbetslagets utvärdering* och implementeras vid skolstart i augusti varje år
- att skolans främjande aktiviteter bryts ned till åldersadekvata aktiviteter och implementeras vid skolstart
- att såväl förebyggande åtgärder som främjande aktiviteter kontinuerligt följs upp och utvärderas
- att i juni sammanställa och utvärdera arbetslagets arbete med de främjande och förebyggande aktiviteterna under det föregående året

**All personal ansvarar för**

- att vid ärenden som rör kränkningar, diskriminering eller trakasserier, säkerställa att åtgärder som rör de "egna" eleverna genomförs, följs upp och utvärderas

- att vid misstanke om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling informera rektor/kurator genom att skriva en kränkingsanmälan
- att följa skolans rutiner vid förekomst av kränkningar, trakasserier eller diskriminering
- att arbeta främjande och förebyggande mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling
- att följa Läroplanens skrivningar och lyfta diskussioner kring och kunskap om diskrimineringsgrunderna i verksamheten
- att ifrågasätta och reflektera över de normer och värderingar som hen förmedlar genom sin undervisning och sträva efter likvärdighet

### **Elever**

- deltar i kartläggningar och diskussioner kring kartläggningarnas resultat
- berättar för personal i skolan om de själva är utsatta eller misstänker att andra är utsatta för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling

### **Vårdnadshavare ombeds**

- att berätta för personal i skolan om deras barn eller om de misstänker att andra elever är utsatta för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling

## **8 Delaktighet, förankring och information**

### **Personalens delaktighet, förankring och information**

*Skolans plan* presenteras och bearbetas vid skolårets början. Vikarier och personal som börjar under pågående läsår informeras om *Skolans plan*. Det ska finnas en informationspunkt till vikarier.

Personalen deltar i kartläggningar, analyser och diskussioner med syfte att formulera förebyggande åtgärder. Personalen deltar även i samtal och diskussioner för att bryta ned skolans främjande aktiviteter till åldersadekvata aktiviteter. De aktiva åtgärderna (förebyggande och främjande) följs upp och utvärderas kontinuerligt på arbetslagsmöten.

### **Elevers delaktighet, förankring och information**

*Skolans plan* presenteras och diskuteras vid skolårets början.

Eleverna deltar i kartläggningar, analyser och diskussioner med syfte att formulera förebyggande åtgärder. De aktiva åtgärderna (förebyggande och främjande) följs upp och utvärderas kontinuerligt på klassråd, i mentorsgrupper etc.

### **Vårdnadshavares delaktighet**

Vårdnadshavare informeras om skolans arbete vid skolårets första föräldramöte. Alla grundskolor utgår från en gemensam presentation (finns i verktygslådan).

*Skolans plan* ligger i V-klass.

## **9 Kartläggningsmetoder**

Vilka kartläggningsmetoder respektive skola använder sig av finns att läsa i skolans lokala plan för det övergripande arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkningar.

### **Exempel på kartläggning fokus elever**

- Använd de kartläggningar som redan görs på skolan som hälsosamtal, utvecklingssamtal, betygsstatistik. Informationen behöver då avidentifieras och sammanställas med syfte att visa på övergripande mönster. Det främjande och förebyggande arbetet på skolan är inte individriktad utan arbetar med skolans övergripande miljö, bemötande, organisation och strukturer. Individuella utsatta ska ha individuella handlingsplaner.
- Sammanställning av kränkingsrapporter. Även här är det viktigt att avidentifiera informationen. Syftet med sammanställningen är att synliggöra mönster som att vissa trakasserier kopplat till t.ex. religion har ökat/minskat eller att det är särskilda platser som t.ex. skåphall där många kränkningar sker.
- Enkäter. Styrkan i enkäter är anonymiteten. Svagheten är att du bara får svar på det du frågar om samt att det kan finnas en osäkerhet i hur eleverna uppfattat frågorna. Det är därför centralt att de begrepp som används i enkäten har gått genom med elevgruppen. [I verktygslådan finns enkäter](#). Använd dem som de är eller som en inspiration.
- Huset. Huset behöver göras i flera steg. Det första steget är att utifrån en karta över verksamheten låta eleverna markera områden där de känner sig trygga (grönt) och där de känner sig otrygga

(rött). Nästa steg är att ta reda på vad det är som gör de otrygga platserna otrygga och de trygga platserna trygga. Som vuxen behöver du ha kunskap om diskrimineringsgrunderna för att kunna koppla till dem.

- Flugan. Pedagoger sätter upp en bild på en Fluga vid de platser där kränkningar eller trakasserier är ofta förekommande. Inför t.ex. mentorstid får eleverna uppgiften att fundera över vad Flugan har sett. "Flugans" observationer tas upp till diskussion eller skrivs ned på lappar som läraren sammanställer.
- Observationer. Lärare eller elever genomför observationer. Observationerna behöver ha en tydlig ram kring tid och innehåll.
- Sociogram
- Trygghetsvandringar
- Intervjuer
- Temperaturmätningar

### **Exempel kartläggning fokus pedagoger**

- Självskattning. Självskattning bygger på just självskattning och samma situation kan skattas olika av olika människor. Självskattningen i sig ger därför ingen "rättvis" bild av situationen. Däremot kan självskattningen vara en bra utgångspunkt för diskussioner. Ett nästa steg efter att självskattningen genomförts är därför att arbeta i par eller mindre grupper där varje fråga i självskattningen diskuteras, t.ex. hur har varje enskild person uppfattat frågan och hur har hen arbetat med den. [Här hittar du självskattning och diskussionsunderlag för varje diskrimineringsgrund.](#)
- Pedagoger observerar varandra. Observationerna bör ha en tydlig ram kring innehåll och tid.

### **Kartläggning fokus organisation och struktur**

Frågor att utgå ifrån när ni kartlägger på organisationsnivå:

- Är skolans rutiner och strukturer rörande diskriminering, trakasserier och kränkande behandling kända av skolans personal?
- Introduceras nya pedagoger och vikarier till skolans rutiner och strukturer rörande diskriminering, trakasserier och kränkande behandling?
- Är skolans fysiska miljöer tillgängliga för samtliga elever?

- Är skolans undervisning organiserad på ett sådant sätt att alla elever har möjlighet att delta?
- Är skolans regler neutrala i relation till diskrimineringsgrunderna?

## 10 Strukturer för anmälan av kränkande behandling

### 1. Att upptäcka och ingripa vid kränkningar eller trakasserier samt anmäla

- All personal ska vara uppmärksamma på indikationer på att en elev utsätts för trakasserier eller kränkningar.
- All personal som ser, hör eller får information om att en elev utsätts för kränkande behandling eller trakasserier har ett ansvar att ingripa eller hämta den hjälp som behövs för att stoppa pågående kränkningar eller trakasserier.
- Personal som själv ser eller får information om att någon elev utsätts för kränkande behandling eller trakasserier ska skyndsamt anmäla händelsen via kommunens hemsida där [Anmälan om kränkande behandling](#) finns upplagd som en e-tjänst. Anmälan ska inte skickas in via blankett.  
**Observera att det ska göras en anmälan/elev som anses kränkt.**
- Rektor ska skyndsamt anmäla till huvudman. Anmälan till huvudman sker via e-tjänsten.
- Rektor ser till att det finns rutiner för att vårdnadshavare blir informerad

### 2. Utredning och analys

- Ansvarig personal genomför en första utredning. Skolan har egna rutiner för vem som ansvarar för detta, se blankett: **Utredning**.
- Hur många som behöver vidtalas beror på den uppkomna situationen.
- Samtalen med de inblandade ska ske skyndsamt och enskilt. Eleven som blivit utsatt ska inte utfrågas tillsammans med eleven/eleverna som misstänks ha trakasserat eller kränkt hen.
- Syftet med utredningen är att få tillräckligt med information för att kunna bedöma vilka åtgärder som behöver sättas in så att kränkningarna och trakasserierna upphör.

### 3. Planerade åtgärder

- För att få kränkningar/diskriminering att upphöra behöver skolan upprätta åtgärder, se blankett: **Planerade åtgärder**
- **Blankett Planerade åtgärder** ska upprättas för både den elev som utsätts och den/de som utsätter. I blanketten uppger man vilken personal som ansvarar för att uppföljningen samt vilket datum uppföljningen ska göras.
- Skolan behöver ta ställning till om andra myndigheter ska kontaktas.

#### 4. Uppföljning

- Syftet med uppföljningen är att utvärdera om åtgärderna resulterat i att kränkningarna och trakasserier upphört, se blankett: **Uppföljning**
- Om händelsen inte anses vara uppkärad behöver personal upprätta ett nytt dokument med **Planerade åtgärder**.
- Om händelsen anses uppkärad avslutas ärendet.
- Alla dokument som upprättas ska samlas och lämnas till rektor när ärendet är avslutat, ansvarig för detta är den personal som ansvarar för ärendets gång. När ärendet anses avslutat ska rektor/biträdande rektor avsluta ärendet i e-tjänsten.

#### **Rutiner för när en elev kränks, trakasseras eller diskrimineras av någon ur skolans personal eller av en annan vuxen inom skolans område**

- All personal ska vara uppmärksam på indikationer om att en elev utsätts för kränkningar, trakasserier eller diskriminering.
- All personal som ser, hör eller får information om att en elev utsätts för kränkande behandling, trakasserier eller diskriminering har ett ansvar att ingripa eller hämta den hjälp som behövs för att stoppa pågående kränkningar, trakasserier eller diskriminering.
- Personal som själv ser eller får information om att någon elev utsätts för kränkande behandling, trakasserier eller diskriminering av en av skolans anställda eller annan vuxen som befinner sig inom skolan ska anmäla händelsen på kommunens hemsida där Anmälan om kränkande behandling finns upplagd som en e-tjänst. Anmälan får inte skickas in via blankett.
- Rektor ska skyndsamt anmäla till huvudman. Anmälan till huvudman sker via e-tjänsten.
- Rektor ser till att det finns rutiner för att vårdnadshavare blir informerade.

Om ärendet gäller att rektor kränkt en elev, ska anmälan utredas hos huvudmannen. Skolchefen informeras skyndsamt per telefon.

## 11 Hedersrelaterat våld och förtryck

Elever som lever i en hederskontext kan reagera på olika sätt. Skolpersonal kan vara uppmärksam på flera olika varningstecken på att eleven har det svårt. Hedersrelaterat våld och förtryck kan ligga bakom varningstecknen, men det kan även handla om andra förhållanden i elevens liv.

- Bevakning av syskon eller andra familjemedlemmar.
- Olika villkor för syskons deltagande i sociala sammanhang.
- Olika kläd- och beteendekoder i och utanför skolan.
- Rigid kontroll av fritiden, till exempel att eleven inte får delta i aktiviteter utanför skolan.
- Få eller inga kamratkontakter utanför skolan.
- Önskemål hemifrån om undantag från viss undervisning, till exempel undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.
- Kontinuerliga somatiska symptom som magvärk, huvudvärk och illamående.
- Återkommande frånvaro och skolk.
- Koncentrationssvårigheter och försämrade studieresultat.
- Depression och självmordstankar.
- Utåtagerande beteende för att få uppmärksamhet.
- Avsaknad av vuxna stödpersoner utanför familjen.
- Föräldrar som drar sig undan all kontakt med skolan och föräldrar som motsätter sig stödinsatser från skolans sida.
- Oro över att familjen ska få reda på att man är homosexuell, bisexuell, transperson eller queer.
- Oro över att föras ut ur landet under lov eller utlandssemester och bli bortgift.
- Eleven rymmer hemifrån.
- Konkreta planer på äktenskap mot elevens vilja.
- Synliga skador av våld.
- Uppvisade symptom som kan vara en konsekvens av att flickan blivit könsstympad.
- Önskan om att ”återställa” sin ”mödomshinna”/ slidkrans eller tvingas till ”oskulds-kontroll”, för att söka oskuldsintyg eller oskuldsoperation.



### **11.1 Rutiner vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck**

Skolpersonal har en skyldighet att anmäla oro för barn. Skolpersonal ska inte göra bedömningar, det är socialtjänstens uppgift, man behöver alltså inte vara säker på att barnet far illa, det räcker med en misstanke. Om skolpersonalen inte vet om en anmälan ska göras eller inte, kan de kontakta socialtjänsten och beskriva situationen. Socialtjänsten kan också ge skolpersonalen råd om vad hen bör och inte bör säga till barnet och familjen. Om skolpersonalen inte vill att samtalet ska hanteras som en anmälan, ska hen inte berätta vilket barn det handlar om. Men eftersom en anmälan ofta är en förutsättning för att socialtjänsten ska kunna agera, är det viktigt att tänka på att ett samtal inte ersätter en anmälan. Det är viktigt att vid kontakt med socialtjänsten nämna att oron rör hedersrelaterad problematik, så att socialtjänsten i sin tur förstår att kontakt med föräldrar kan öka risken för eleven. Om skolan är orolig för att eleven far illa på grund av hedersrelaterad problematik i hemmet, bör skolan inte kontakta föräldrarna utan kontakta socialtjänsten. Elevhälsan bör informera eleven om när en anmälan görs och hur den går till. Anmälan görs många gånger av rektorn, men all personal på skolan har en skyldighet att anmäla. Om skolan misstänker att ett barn har utsatts för ett brott är det viktigt att skolan också överväger att göra en polisanmälan, Skolverket *Hedersrelaterat våld och förtryck – Skolans ansvar och möjligheter*

### **11.2 Viktiga telefonnummer**

**Socialtjänsten i Tyresö.** Kontakt dagtid vid anmälan om oro för barn eller vuxen, samt andra akuta frågor. Tel: 08-578 291 00.

**Nationella stödtelefonen** drivs av Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. Hit kan du ringa såväl i ett akut skede som i frågor som rör förebyggande insatser eller långsiktigt stöd. Tel: 010-223 57 60. Telefonen är bemannad helgfria vardagar, måndag till fredag, kl. 09:00-16:00.

## **12 När gäller utbildningsanordnarens skyldighet?**

Utbildningsanordnarens utrednings- och åtgärdsskyldighet gäller för alla former av trakasserier och kränkande behandling som uppstår i samband med verksamheten oavsett om trakasserier utförs av elever eller lärare. Även situationer som uppstår utanför skolan räknas, om de fortsätter under skoltid och/eller påverkar eleven under skoldagen. Det kan till exempel handla om sådant som händer på vägen till eller från skolan och på sociala medier.

## 13 Utvärdering av läsårets plan

Avsnittet skrivs av respektive skola och finns att läsa i skolans lokala plan för det övergripande arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkningar.

### Rutiner och strukturer

- Hur har årshjulet fungerat?
- Har den övergripande Likabehandlingsgruppen fungerat?
- Har arbetslagen arbetat kontinuerligt med de aktiva åtgärderna (förebyggande åtgärder och främjande aktiviteter)?
- Har personalen följt skolans rutiner för hantering av kränkningar, trakasserier eller diskriminering?

### Främjande och övergripande aktiviteter

- Har arbetslagen genomfört förra årets främjande aktiviteter? Om nej, varför? om Ja, vad blev resultaten?
- Kan vi, utifrån arbetslagens kartläggning, se områden som skulle gynnas av skolövergripande åtgärder? Om ja förs detta in i årets främjande aktiviteter.
- Arbetslagens främjande aktiviteter utvärderas i *Arbetslagets dokument*

### Eventuella åtgärder utifrån ovanstående utvärdering

Avsnittet skrivs av respektive skola och finns att läsa i skolans lokala plan för det övergripande arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkningar.

### Förebyggande åtgärder

Förebyggande åtgärder utvärderas i *Arbetslagets utvärdering*

## 14 Årets främjande aktiviteter

Avsnittet skrivs av respektive skola och finns att läsa i skolans lokala plan för det övergripande arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkningar.

## 15 Övergripande

### Nätverk för grundskolans likabehandlingsarbete

Det finns ett kommunövergripande nätverk för grundskolans likabehandlingsarbete. Två gånger per termin arrangeras nätverksträffar med

representanter från varje grundskola (en skolledare, en fritidshemsrepresentant och en representant från likabehandlingsgruppen). Syftet med nätverket är kontinuerlig kompetensutveckling, samtal och diskussioner kring likabehandlingsfrågor och ett tillfälle att utbyta kunskap och erfarenheter.

### **Brottsförebyggande skolnätverk**

Nätverkets syfte är att på ett övergripande plan diskutera problem, situationer, brottslighet, otrygghet – d.v.s. riskfaktorer. Nätverket finns för att identifiera tendenser och problematik, dela erfarenheter med varandra och samverka med varandra för att bättre förebygga och förhindra otrygghet och brottslighet. Det finns även en [handlingsplan för våldförebyggande arbete](#) som skolorna använder i sitt förebyggande och främjande arbete.

## **16 Kontaktuppgifter till personer som elever eller vårdnadshavare kan vända sig till**

Avsnittet skrivs av respektive skola och finns att läsa i skolans lokala plan för det övergripande arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkningar.

**Ta i första hand kontakt med din/elevens klasslärare, mentor eller en vuxen på skolan som du/ni har förtroende för. Om det av olika orsaker inte fungerar kan du ta kontakt med**

Rektor:

Biträdande rektor:

Kurator:

Skolsköterska:

Socialpedagog:

Om du/ni inte upplever att skolan gör vad de enligt lag är ålagda att göra ta kontakt med verksamhetschefen

*Grundskolan:* Martin Widholm                      martin.widholm@tyreso.se

Om du inte heller här får det stöd du/ni anser att ni har rätt till kan ni gå vidare till:

BEO (barn- och elevombudet). [BEO](#)

DO (diskrimineringsombudet) [DO](#)

## **17 Anmälningsskyldighet**

Enligt Socialtjänstlagen 14 kap. 1 § är både skolmyndighet och alla anställda hos myndighet det vill säga personal inom förskoleverksamhet, skolbarnomsorg och skola,

skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa för ett barns skydd.

En del fall av trakasserier och kränkande behandling kan också utgöra brott. En bedömning av om en polisanmälan ska göras bör ske i varje enskilt fall. En vårdnadshavare kan själv alltid göra en polisanmälan.

Vid händelser som inneburit allvarlig fara för liv eller hälsa ska Arbetsmiljöverket underrättas. Detta gäller även händelser som orsakats genom våld eller hot om våld.

Polisens, socialtjänstens och skolans utredning har olika syften. Oavsett om en anmälan har gjorts till en annan myndighet eller inte är verksamheten alltid skyldig att utreda påstådda trakasserier eller kränkande behandling och vidta relevanta åtgärder för att komma till rätta med dessa.

## 18 Stöd och hjälpinstanser

**Socialtjänsten i Tyresö.** Kontakt dagtid vid anmälan om oro för barn eller vuxen, samt andra akuta frågor. Tel: 08-578 291 00.

**Barnens hjälptelefon (Bris)** Tel: 116111. Till Barnens hjälptelefon kan alla under 18 år ringa om vad som helst. Inga problem är för stora eller små. Tillsammans med en vuxen försöker ni hitta en lösning på det som inte känns bra. Samtalet är gratis och det syns inte på telefonräkningen att du har ringt. Alla vuxna på Barnens hjälptelefon har tystnadsplikt och får inte berätta för någon vad samtalen handlar om.  
[www.bris.se](http://www.bris.se)

**Rädda Barnens föräldratelefon** Tel: 020-786 786. Till Rädda Barnens föräldratelefon är alla som vill välkomna att ringa med stora och små frågor som rör barn och föräldraskap. Kanske kan samtalet ge nya infallsvinklar och lite hjälp med att samlas mod och kraft. Ditt samtal är anonymt och kostar inte mer än en samtalsmarkering.  
[www.rb.se](http://www.rb.se)

## 19 Bilaga 1. Diskrimineringsgrunderna

### 19.1 Diskrimineringsgrunderna utan exempel

**Kön:** Begreppet kön innebär att någon är kvinna eller man.

**Könsöverskridande identitet eller uttryck:** Med könsidentitet och könsuttryck avses i lagen att någon inte definierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel (eller på annat sätt) ger uttryck för att tillhöra ett annat kön än det som registrerats för hen vid födelsen. Begreppen omfattar dels en persons mentala eller självupplevda könsbild, dels hur någon uttrycker det som

kan kallas personens sociala kön, till exempel genom kläder, kroppsspråk, smink eller frisyr.

**Etnisk tillhörighet:** Med etnisk tillhörighet menas en individs nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Nationellt ursprung betyder att personer har samma nationstillhörighet, som till exempel finländare, polacker eller svenskar. Etniskt ursprung innebär att personer har ett relativt enhetligt kulturmönster. Som exempel kan nämnas att en person tillhör någon av de nationella minoriteterna judar, sverigefinnar, samer, romer och tornedalingar.

**Religion eller annan trosuppfattning:** Med religion avses religiösa åskådningar som exempelvis hinduism, judendom, kristendom och islam. Annan trosuppfattning innefattar sådana övertygelser som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning, till exempel buddism, ateism och agnosticism.

Politiska åskådningar och etiska eller filosofiska värderingar som inte har samband med religion omfattas inte av diskrimineringslagens skydd.

**Funktionsnedsättning:** Med funktionsnedsättning menas varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga. Det kan vara till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. Tillfälliga begränsningar av en persons funktionsförmåga är inte en funktionsnedsättning i diskrimineringslagens mening.

Funktionsnedsättning innebär en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Det är alltså något som en person har, inte något som en person är. En funktionsnedsättning kan märkas mer eller mindre i olika situationer som till exempel allergier, dyslexi, hörsel- och synskador med mera.

**Sexuell läggning:** Lagen definierar sexuell läggning som homosexuell, heterosexuell eller bisexuell läggning.

**Ålder:** Ålder innebär uppnådd levnadslängd. Alla människor, oavsett ålder omfattas av lagens skydd mot diskriminering.

## 19.2 Diskrimineringsgrunderna med exempel

### Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet ”Det är för hårt arbete för en tjej”. [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

### **Könsöverskridande identitet eller uttryck**

Med könsidentitet och könsuttryck avses i lagen att någon inte definierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel (eller på annat sätt) ger uttryck för att tillhöra ett annat kön än det som registrerats för hen vid födseln. Begreppen omfattar dels en persons mentala eller självupplevda könsbild, dels hur någon uttrycker det som kan kallas personens sociala kön, till exempel genom kläder, kroppsspråk, smink eller frisyr.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratorn på sitt gymnasium för att tala om problem i familjen. Skolkuratorn ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

### **Etnisk tillhörighet**

Med etnisk tillhörighet menas en individs nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Nationellt ursprung betyder att personer har samma nationstillhörighet, som till exempel finländare, polacker eller svenskar. Etniskt ursprung innebär att personer har ett relativt enhetligt kulturmönster. Som exempel kan nämnas att en person tillhör någon av de nationella minoriteterna såsom samer och romer.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att ”Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa”. [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria betyget A, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

### **Religion eller annan trosuppfattning**

Med religion avses religiösa åskådningar som exempelvis hinduism, judendom, kristendom och islam. Annan trosuppfattning innefattar sådana övertygelser som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning, till exempel buddism, ateism och agnosticism.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI-undervisningen med motiveringen ”Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck”. Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

### **Funktionsnedsättning**

Med funktionsnedsättning menas varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga. Det kan vara till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. Tillfälliga begränsningar av en persons funktionsförmåga är inte en funktionsnedsättning i diskrimineringslagens mening.

Funktionsnedsättning innebär en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Det är alltså något som en person har, inte något som en person är. En funktionsnedsättning kan märkas mer eller mindre i olika situationer som till exempel allergier, dyslexi, hörsel- och synskador med mera.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom den anpassade grundskolans klass, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar ”Din pappa är jävla CP.” [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden ”ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!” [diskriminering och trakasserier]

### **Sexuell läggning**

Lagen definierar sexuell läggning som homosexuell, heterosexuell och bisexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne ”äckliga lebb”. [trakasserier]
- Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam. James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

### **Ålder**

Ålder innebär uppnådd levnadslängd. Alla människor, oavsett ålder omfattas av lagens skydd mot diskriminering.



Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]